

Dopisi dobrodošli in se sprejemajo zastonj, ali rokopise se ne vrača. Uredniški zaključek je vsak torek zvečer.

Za oznanila uredništvo ni odgovorno. Cena oznanil (inserter) je za celo stran K 64, za 1/2 strani K 32, za 1/4 strani K 16, za 1/8 strani K 8, za 1/16 strani K 4, za 1/32 strani K 2, za 1/64 strani K 1. — Pri večkratnem oznanilu se cena primerno zniža.

„Stajerc“ izhaja vsaki teden datiran z dnevom naslednje nedelje.

Naravnina velja za Avstrijo: za celo leto 4 kron, za pol in četrt letno razumno; za Ogrsko 4 K 50 vin, za celo leto; za Nemčijo stane za celo leto 5 kron, za Ameriko pa 6 kron; za drugo inozemstvo se račun naračunino z ozirom na visokost poštnine. Naračunino je plačati naprej. Posamezne štev. se prodajajo po 6 v.

Uredništvo in upravnništvo se nahajata v Ptuju, gledališko poslopje štev. 3.

Slava Tebi, ki si nas kmete ljubiti!

Kmetički stan, spečen stan!

Stev. 37. V Ptuju v nedeljo dne 10. septembra 1911. XII. letnik.

Lepa napredna zmaga.

Zgornje-radgonski okraj zopet v naših rokah!

Veselo vpliva v vrstah naših somišljenikov prijetno: vrlim volilec se je zopet posrečilo, utrgati zastopstvo zgornje-radgonskega okraja iz prvaških krempljev. Vršile so se namreč te dni volitve in napredni kandidati se so na celi črti zmagali.

Kakšno je bilo veselje v klerikalnih vrstah, to so pred par leti z zvijačo prišli na krmilo. Tjoli so, kakor da bi bili res vso spodnještajersko slovenstvo v enem samem hipu rešili. Zmage njuni so streljali iz možnarjev in se rogali naprednim volilec ter odstopivšemu naprednemu zastopstvu. Mi pa smo takrat rekli: Klerikalna „zmaga“ je le plod najhujšega zavijanja in otrekovanja, najstrupenejše gonje ter hujskarije; ni videti hočemo, kako bodoje prvaki zdaj tudi — gospodarili! Kajti gospodarstvo je temeljnija stvar nego politična gonja. . . Minulo par let po tej prvaki zmagi in videli smo — gotovo neverjetno lahkomiselnost klerikalnega gospodarstva. In z nami so to videli kmetje, ki so davkoplačevalci zgornje-radgonskega okraja. Volilci so se pričeli za ušesi praskati in najstranejši nekdanji hujskači so pričeli prvi kritizirati nastopanje prvaka vodstva. In ko so se našli potem še dolgovi, ko se je pričelo govoriti o znižanju okrajnih doklad, takrat je zašumelo v vrstah davkoplačevalcev in pikrih besed je bilo dovolj.

Pa je bilo tudi opravičeno! Vzorno je preje napredni okrajni zastop z vrlim našim gosp. članom Wratschko deloval in gospodaril. Doklade so bile nižje, kakor v vsakem drugem okrajnem zastopu. Vendar pa se je držalo ceste v krasnem redu, se je pospeševalo razna gospodarska vprašanja; za potrebne stvari se je zelo vedno dovolj denarja. In v blagajni ni bilo nikdar praznote, dolgovi ni imel okrajni zastop nikdar, doklad se ni zvišavalo. Z eno besedo: vzorno, napredno gospodarstvo!

Komaj pa so s hujskarijo na krmilo prišli prvaki klerikalci vtaknili svoj nos v okrajne zadeve, ko je že pričelo smrdeti. Gotovega denarja v blagajni ni bilo več, pač pa mnogo nepokritih računov, okraj je bil nakrat do ušes dolgovih, okrajne doklade so postale prvakov znamenke, — staroznana slika prvako-klerikalnega gospodarstva!

Tako ni čuda, da so prvaki v par kratkih dneh okraj zanamarili in da bode novi napredni okrajni zastop moral grehe prvakov opravičiti. Prebivalstvu je pa le čestitati, da je prvako vodstvo odslovilo in da pride zopet naša stranka na krmilo. Gospodarsko delo bode zdaj gotovo napredovalo in to je vedno prva in glavna stvar. Živelji vrlim volilci!

Politični pregled.

Klerikalni panslavizem. V Olomucu se je šel te dni češki katoliški shod, ki pomeni veliko klerikalno parado. Ob tej prilož-

nosti se je sklenilo, da se bode l. 1912 v Ljubljani „vseslovenski katoliški shod“ priredilo, na katerem se hoče tudi slovenska in češka telovadna društva „Orel“ združiti. Pozneje bodoje tej zvezi baje tudi poljski in hrvaški farški telovadci pristopili. Kakor se vidi, delajo slovenski klerikalci prav sistematično na uresničenje svojih protiaavstrijskih ciljev. Ali ljudstvo bode tej brezdomovinski črni gospodi že pokazalo, kje je zidar luknjo v hiši pustil. . .

Agrarne operacije v Avstriji l. 1910. Izpeljava agrarnih operacij na Avstrijskem, združenja, razdelitve, regulacije posestev, kaže s številkami za l. 1910 večji napredek od prejšnjega leta. Za oskrbo teh del se je rabilo glede osobja 24 lokalnih komisarjev, 22 tehničnih oddelkov z 22 nadzorniki kot vodij, 67 geodetov in 33 tehničnih pomožnih močij. Skupno število do konca l. 1910 pričetih agrarnih operacij znaša:

202 združenj z	153.359	24.348
2681 delitev z	147.266	40.430
528 regulacij z	104.370	17.434
3421 operacij z	304.995	82.212

Dorastek od prejšnjega leta sem znaša glede teh zapričetih operacij: 12 združenj, 241 delitev in 87 regulacij, skupaj 340 operacij z 33.552 ha in 4578 udeleženci. Poleg tega je bilo koncem l. 1910 še 699 operacij predlaganih.

Zunanja trgovina naše države z živino in mesom l. 1910. Naraščanje živinskih cen v tem letu prineslo je naravno znižanje izvoza kladne živine, ki je zaostal napram prejšnjemu letu za 11·2 milijonov kron v trgovski vrednosti. Manjši je bil ta izpadek pri pitalni in mladi živini, katere izvoz je bil v zadnjih dveh letih vsled pomanjkanja krme izredno velik in za domačo živinorejo nevaren. A da se je sploh še kladno živino zlasti v Nemčijo izpeljavati zamoglo, dokazuje, da je tam vrednost višja nego na domačih sejmih. Vkljub visoki uvozni colnini in izdatkom za vožnjo ni bilo meso v Nemčiji dražje nego pri nas; iz tega je pač razvidno, da kmetje niso „mesni oduhili“. . . Izvoz kladne živine znašal je v preteklem letu 132.129 kosov v trgovski vrednosti 50.675.176 K. Izvoz mesa znašal je 25.706 meterskih centov v vrednosti 6·2 milijonov kron; za pol milijona manj kakor prejšnje leto (1909). Svinj se je edino 584 kosov izvozilo, leto popreje pa 4754. Tudi izvoz ovc je šel za 3917 kosov nazaj.

Dviganje živinoreje. Vlada je pričela že z raznimi koraki za dviganje domače živinoreje, kar je gotovo več vredno nego vso kričanje po uvozu tuje živine. Razmeroma hitri vpliv pričakuje se zlasti od dviganja domače svinjoreje. Vlada je počela po celi državi graditi deset izrejnih zavodov za svinje in je pričakovati, da bode vsak teh zavodov prihodnje leto 900 do 1500 svinj na trg postavil. Upati je, da bodoje potem tudi veleposestniki in kmetijske zadruge takošne zavode ustanovljali. Tudi se je pričela že resna akcija proti prisilni prodaji živine. Le iz Češke so družbe za izrabo živine na tisoče telet nakupile. Vlada bode v kratkem tozadevna poročila posameznih dežel dobila. Po tej poti je treba v splošni blagor naprej korakati!

Češki vojaki so dostikrat od protiaavstrijske

hujskarije radikalcev okuženi. Zato imajo tudi, kakor naši zagriženi prvaki, grozno sovraštvo proti Nemcem. Pri Cortina d'Ampezzo na južnem Tirolskem so se vršile pred kratkem vojaške vaje. Pri teh so oddali češki vojaki regimenta št. 36 ojstre strele napram nemškimi svojim tovarišem. Ravno v tem češkem regimentu so vojaki začasa vojne nevarnosti s Srbijo revoltirali in odpovedali pokorščino. Upati je, da se bode češkim zločincem to postopanje pravočasno odvadilo.

Klerikalizem nastopa pač po celem svetu z ednakimi sredstvi; poneumniti ljudstvo, kajti neumno ljudstvo se pusti od njega najbolje vladati. . . V celi spodnji Italiji in v Siciliji divja že mesec sem kolera. Vlada poslala je vsled tega sanitetni oddelek v Verbicaro. Mrliče, ki so v velikih množinah po hišah ležali in gnili, so v naglici pokopali, vodovod se je zaprl, sejem z življenskimi sredstvi postavil pod strogo nadzorstvo itd. Tamošnji menihi pa so neizobražene kmete proti zdravnikom nabujskali. Podivjana tolpa je napadla občinsko hišo, ubila slugo in zažgala poslopje. 80 orožnikov in več kompanij vojakov je zamoglo šele red napraviti. 50 kmetov se je zaprlo. In dotični menih, ki je vzrok tega prelivanja krvi, bode brzkone oproščen. To so sadovi klerikalizma!

641 Tiščanje v prsih in utripanje srca se naredkokrat pojavi vsled nerednega odvajanja. 1/2 kozarca naravne Franc Jožefove grenčice zavžite vsakodnevno na tešče, provzročita hitrejšo krožitev krvi v spodnjem delu telesa in vpliva tako gotovo pomirjevalno na valovanje. „Franz Jožefovo“ vodo, poroča znameniti dunajski zdravnik za živčne bolezni, prof. dr. pl. Krafft-Ebing, je lahko zavživati, zaželjeni učinek se pojavi že po nekaj urah. 5

Dopisi.

Podvince pri Ptuju. Dragi „Stajercijanci“, pozor! Volitve so minule in vse je pozabljeno; ko so se volitve vršile, je klosterski gospod Pius v cerkvi hudo po kanceljni vrezaval farmane za „Stajercijance“, še celo za hinavce imel, za vsako „stajercijansko“ hišo je znal; ali zdaj je vse pozabljeno. Ko je pretečeni teden po občinah beračil, pozabil je na vse „Stajercijance“ in na vse hinavske hiše. Gonil je od hrama do hrama tista vboga dva trogarja, ravno tako kakor pri volitvah tistega vsegavednega Miheca. Gospod Pius, gospod Selinšek, zakaj ni gospod Brenčič z vama po občinah hodil in vama pomagal žakljev nositi in petlati? Zakaj si iščeta pomoči pri kmetih, pri „Stajercijancih“, pri „hinavcih“? Zakaj ne pri vašem Mihecu, pri vašem vsegavednem modrijanu Brenčiču? Prosimo vas, gospoda kaplančeka, več mislita in malo manj z vašo „Stražo“ nas „Stajercijance“ in „hinavce“ obirajta, drugače vama bodemo začeli po petah hoditi in vama vaše lampe pokoriti. . . Več faronov.

Laporje pri Slov. Bistrici. Dragi „Stajerc“, iz našega medvedovega brloga Ti moramo zopet nekaj poročati. Imeli smo tukaj občinske volitve, in hotel je naš Medved vse starejše kmete iz

ol-belega t. daune K 6—, d 5 kil
telji
ga Inleta aka, z 2 široka, njim pe- K 24 —, osamezne m velike stelnega ilja proti
wald), ne denar nj. 7-8
j I.
troke
ewägen.) v 12, 16, 20. Cene se in močno vročilom se ustreže.
na v Ptuj.
ja!
postelj!
K: boljših ih 2 K 80 h; 5 K 10 h; no-heli, sil- 1 kg flauma 7 K; belega tem franko.
nankinga, l. blazinoma, svina, sivim, daune 20 K; 16 K; glavne d 12 K na- d. Kar se ne Nr. 710, 789
kova- evine!
bami
lovensko!
13

obč. odbora izpodrinili in celo z mladimi mlečnimi nadomestiti, misleč da se bodoje dali ti bolj komandirati, kajti stari so mu začeli zobe kazati. Naš Medved deloval je pri volitvi grozno, in podpiral ga je hočki modrijan in gospodski kmet Fivec. Ali ni jima sreča mila! Mi Laporčani smo začeli premišljevat; dokler nismo imeli tukaj „medvedovega brloga“, imeli smo 12% obč. naklade; ali z daj smo dospeli na 160% in to še ni zadosti. Ako bi šle v občinah volitve po Medvedovem receptu, tedaj prišli bi gotovo na 200% obč. doklad! Celu najbližnji medvedovi pristaši začeli so skimavati. Medvedu bi bila to deveta briga, ako bi nam začeli posestva prodajati; saj ja ima Medved denar, da bi jih po ceni nakupil. Dotični kmetje pa bi jo popihali v Ameriko. Ako Medved ne odneha, potem bomo napeli druge strune in bode moral plesati; hočkemu modrijanu pa bomo podkurili pod pete, če bo lazil preveč okol „medvedovega brloga“. Laporčani.

Iz Amerike Milwaukee Vis 20. avgusta 1911. Slavno uredništvo! Prosim prostora za par vrstico Vašem cenjenem listu; sicer ne za kako veselo poročilo. Kar se tiče sedaj v Ameriki delavskih razmer, je začelo jako slabo postajati, bliža se že zima, oznanjevalka gotove krize. Iz vseh krajev severne Amerike se poroča edino le o pičlem delu, o brezposelnosti, slabem zaslužku. Delavci ki še imajo delo in še količkaj zaslužka vstrajajo do zadnjega na svojem mestu in torej novincu prav težko in sedaj skoro že nemogoče dela dobiti. Zatoraj ne priporočamo nobenemu se podajati pred volitvami predsednika v Ameriko. Sicer ne bo tu ob času volitve tako brutalni boj, kakor je bil v našej domovini ob državnozbornih volitvah, katerega še dosedaj svetovna zgodovina ni imela vknjižene; ali vse eno zna biti katastrofa za delavstvo in gotovo s takim položajem prizadeti so in bojo najbolj izseljenci. Tukaj se pripravljata za volitve edino le dve močni stranki, namreč republikanska ali kapitalistična stranka, in delavska. Kaj da nam prinese bodočnost se še sedaj ne more sklepati, ali vse eno za nas izseljence posebno pa še za nas avstrijske podanike je to važno in jako težavno vprašanje. Pa zakaj, dragi rojaki, bi se sedaj spravljali iz svoje domovine in si iskali strehe, kruha in zaslužka kakor večni popotnik Ahasver po svetu? Saj se vam je polegih vihar volitev, vihar agitacije, in gotovo bote povzdignjeni od Vaših odrešenikov v deveta nebesa, ki so vam jih obljubovali, da so dosegli svoja častna mesta in mastne plače. Pa kakor prinašajo nam vzhodni vetri, ne bo pa prav nič z vsem, kar se je obljubovalo in ti ubogi delavec, ti revni mali posestnik in obrtnik ostanesh naprej sužnik, in žrtev te strastne politike. Ako se ne prebudiš, ako ne

nastopiš z vsemi močmi v boj, da spraviš zastopnike ljudstva na krmilo, le take, v katerih še je srce, v katerih je še kaj ljubezni do Vas, ubogih trpininov; taki naj pridejo enkrat na površje, ki bodo dejansko delovali za blagor vseh, ki je imajo zastopati: Takrat si zasigurate obstoj in srečnejšo bodočnost. Ali v sedajnem položaju ne preostaja Vam druga: ali umreti lakote ali se pa dati postaviti pod kap iz lastne hiše in čakati, da Vas ponese veter kakor kak list Bog ve kam... Zatoraj na delo, za lastno rešitev in za srečnejšo bodočnost naših potomcev! Vsem najsrčnejši pozdrav.

Franc Osojnik.

Gotovo govejo juho
najboljšega okusa dajo

MAGGIJEVE
MAGGI kocke

à 5 h

Pazite natanko na ime **MAGGI** in varstveno znamko križeva zvezda. Druge kocke niso MAGGI-jeve.

Socialna razmotrivanja.

Spisal John Drescher.

Ako vržemo en pogled na ljudsko gibanje posameznih dežel, potem prime človeka skoraj groza. Povsod naraščajoča draginja, beda, nezadovoljnost, nasilje, štrajki na eni, brezbriznost, ošabnost, brezobzirnost, nakopičenje milijonskega bogastva na drugi strani in naraščajoče potrebščine na vseh straneh. Videli smo pred kratkem ustajo vinogradnikov na Francoskem z vsemi grozdelstvi in uničenjem vsake vrste. In zdaj smo imeli zopet — razven okroglo 60 manjših štrajkov v zadnjih par letih — velikanski splošni štrajk na Angleškem, ki ni samo vpliv države ponižal, temveč je tudi celemu ljudstvu naravnost neizračunljivo škodo povzročil, trgovino in industrijo vstavil, ja celo ohrano ljudstva onemogočil in umrljivost zlasti pri otrocih potrojil.

*) „Dörfbote“ št. 35, XLI.

In ednake dogodke vidimo enkrat v tej, enkrat zopet v drugi državi. Noben izobraženi človek ne dvomi več o temeljnem stavku, da ima vsak pojav svoj vzrok. Isto velja tudi za deševno življenje narodov. In tako morajo ti rastki ljudske jeze tudi svoje vzroke imeti. Res je mnogo takih vzrokov. Omeniti pa hočemo danes le nekatere:

1. Vsled lahkega in vedno naraščajočega družbenega prometa, razširjenja splošne izobraženosti nastopa tudi v vseh krogih nagon, vsvariti si boljše življenske pogoje, pridobiti si bolj ali manj navade in razkošje višjih, bogatejših. Vsled tega vedne zahteve v vseh stanojih, ki jih popešuje še naravnost rapidno naraščajoča cen stanovanj in življenskih sredstev.

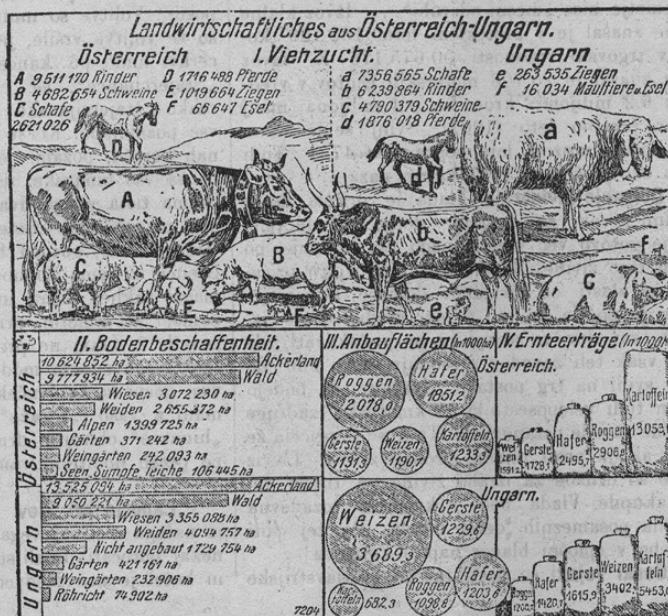
2. Vedno večji izdatki za alkohol in tobak. Svota za opojne pijače in tobak znaša v Avstriji in Nemčiji okroglo 10 tisoč milijonov na leto. Kje ostanejo pri temu velikanske svote za lišp naših žena in deklet? Vsako leto nove vedno bolj bedaste mode, ki jim morati slediti mati in hčerka slediti. Modni iznajditelji, veliki konfekcionarji v Parizu, na Dunaju, v Berlinu in v Londonu postanejo večkratni milijonarji. Izdatki in potrebščine družin pa naraščajo nemajeno; istotako pa tudi nezadovoljnost povsod tam, kjer ni mogoče, si teh nepotrebnih neumnosti nabaviti. Kdor se izprehaja po glavnih cestah naših mest, se mora čuditi, od kje prihajajo velikanske svote za klobuke vseh vrst in kijklje, hlačnata krila itd. našega dragega družega spola. Kakor opica se vse lišpa, do zadnje dekle, ja celo na kmetih se izgublja enostavnost in štedilnost. Ako bi se te izdatke za lišp seštelo, potem bi se omenjenih 10 tisoč milijonov pač potrojilo.

3. V splošnem primanjkuje pri visokih kakor pri nižjih stanovih prave srčne izobrazbe. Denašnji verouk je pravi „dril“ naukov, pri čemur ostaja čustvo, srce, popolnoma mrzlo: Ja, najb se celo v mnogih takozvanih pobožnih kmetijskih hišah tako srčno surovost, ki je naravnost neverjetna. Tako se je n. p. pred kratkim enkrat v nekem lepem štajerskem trgu pripeljal na svojem vozičku mož, ki so mu bili obe nogi otrpjeni; revček moral je svoj voziček sam z dvema bergljoma naprej porivati. Mnogo truda ga je stalo, da je prišel na cerkveni grič. K tucate starih in mladih kmetičev pa je stalo okoli; a nikdo ni pomagal, dokler ni prišel neki starejši mož, ki je nesrečnežu na grič pomagal, potem pa zijalcem njih čudno pobožnost predbacival. In tako je tudi vera največjih oseb v višjih stanovih le navidezna; manjka ji vedno prave ljubezni do bližnjega.

4. Mnogo oseb višjih odlikovanih stanojev želi vedno več vpliva, denarja in moči pridobiti, da peljejo potem čimbolj prijetno življenje. Od teh pobožnih in nepobožnih baje „veleizobraženih oseb“ se mnogokrat tisoče vbogih ljudi na njih prihranjene krajcarje oslepari in v revščino spravi, kakor vidimo to vsak teden na polomih gotovih denarnih zavodov. Kaj briga visoke gospode jok in jamranje osleparjenih? Kje je tujak vera, kje je prava srčna omika? Vera in bog te vrste ljudi je edino lastni „jaz“. Poštenje, občutje izgine pri mnogih dostikrat visoko študiranih gospodih, ki padejo v najgršo sebičnost. Mnogo nekdam revnih, ali na besedah bogatih kričavev pride s pomočjo drugih ljudi k vplivu in veljavi; kadar pa so tako rekoč pri polnem koritu, pridobijo si eno izborno službo za drugo in pozabijo potem tiste, ki so jim naprej pomagali. Koliko takih bi se lahko imenoma navedli! Saj se je vendar šele zadnjič v časopisih bralo, da se je dijete okroglo 125 ogrskih poslanov zarubilo. In kako taki ljudje o vobgemu ljudstvu mislijo, so že mnogokrat pokazali; taki ljudje imajo 10—15.000 K letnih dohodkov, pa ne razumejo, zakaj ne more vbogi vaški učitelj z 600 godinarji na leto izhajati. Taki pojavi od usode odlikovanih ljudi so primerni, da širijo sovraštvo v ljudskih masah. Da se n. p. ljudstvoslovske učitelje, ki občujejo najbolj z revnejšim ljudstvom, na tako brezsrčni način pozabi, to bode gotovo k splošni nezadovoljnosti ljudstva prispevalo. Varovati bi se morali, lačne in raburjene učitelje v vasi pošiljati, ker morejo iz le seme splošne nezadovoljnosti širiti. Z materialnimi sredstvi se danes lačne ne spravi k rešitvi. Plačajte učitelje pošteno, potem bodete lahko

Kmetijske zadeve.

Prepir za uvoz mesa v Avstrijo postaja z vsakim dnevom ostrijši. Da se splošne kmetijske razmere v Avstriji in na Ogrskem izpizna, prinašamo današnjo sliko. Vkljub razvitku industrije je kmetijstvo v naši državi vendar na prvem mestu. Na Ogrskem pa se sploh še o industriji prav malo vidi. Avstrijska živinoreja se vključ ugodnimi razmerami doslej še ni lepo razvila, medtem ko napreduje Ogrska ravno tako glede pridelovanja žitja, kakor tudi pri živinoreji, zlasti pri izreji ovc. — Naša slika je sicer prav lahko razumljiva. Prvi del slike (I.) kaže razmere v živinoreji obeh državnih polovic. Velikost posameznih podobice kaže množino dotične vrste živine; na Avstrijskem imamo največ govede, na Ogrskem pa največ ovc. Drugi del slike (II.) kaže razmerje posameznih vrst zemlje; tretji del (III.) s posameznimi pridelki nasajene ploščine in četrti del (IV) uspehe žetve. Ogrska pridelala največ ječmena, Avstrija pa rži.

Zum Streit um die Fleischfuhr zwischen Oesterreich und Ungarn.